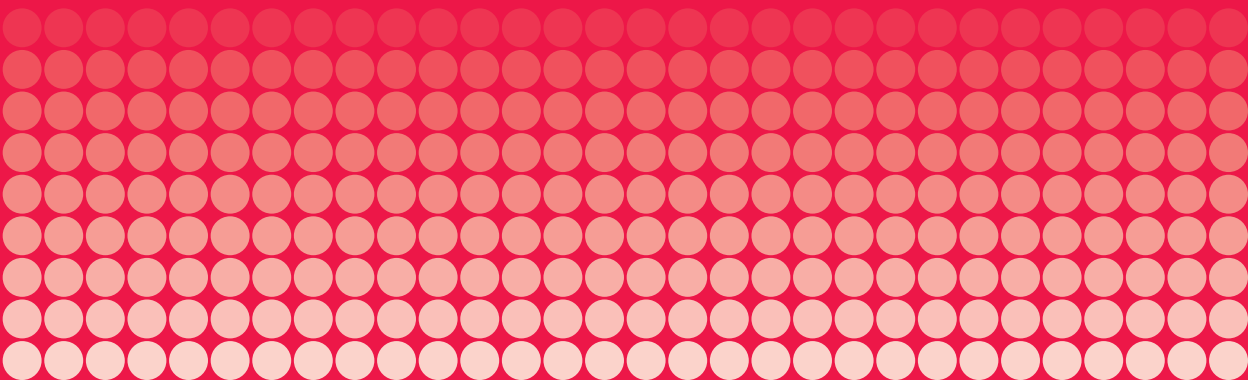

SIPRI YEARBOOK 2010

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Sammanfattning på svenska

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, SIPRI, grundades 1966 som ett oberoende forskningsinstitut med uppgift att studera väpnade konflikter, militärutgifter och vapenhandel samt nedrustning och rustningskontroll. SIPRI tillhandahåller fakta, analyser och rekommendationer, baserade på öppna källor, till beslutsfattare, forskare, media och den intresserade allmänheten.

SIPRI:S STYRELSE

Ambassadör Rolf Ekéus, ordförande t o m augusti 2010 (Sverige)

Göran Lennmarker, ordförande fr o m september 2010 (Sverige)

Dr Dewi Fortuna Anwar (Indonesien)

Dr Alexei G. Arbatov (Ryssland)

Ambassadör Lakhdar Brahimi (Algeriet)

Jayantha Dhanapala (Sri Lanka)

Dr Nabil Elaraby (Egypten)

Ambassadör Wolfgang Ischinger (Tyskland)

Professor Mary Kaldor (Storbritannien)

Institutsdirektören

DIREKTÖR

Dr Bates Gill (USA)

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9

SE-169 70 Solna, Sweden

Telephone: +46 8 655 97 00

Fax: +46 8 655 97 33

Email: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK

SIPRI:s första årsbok publicerades 1969 och 2010 års upplaga är den 41:a i ordningen. *SIPRI Yearbook 2010* presenterar fakta om världens militärutgifter, internationell vapenhandel, vapenproduktion, kärnvapen, större väpnade konflikter och multilaterala fredsoperationer samt analyser av internationell säkerhet och strävanden att begränsa rustningen. För innehållet i SIPRI:s årsbok svarar SIPRI:s egna forskare samt en rad utomstående experter.

I detta häfte ges korta sammanfattningar av kapitlen i *SIPRI Yearbook 2010* samt några exempel på den information som finns i bokens bilagor.

INNEHALL

Inledning. Upprustning, rustningskontroll och internationell säkerhet	2
1. En kärnvapenfri värld: fantasi eller nödvändighet?	3
Del I. Säkerhet och konflikter 2009	
2. Väpnade konflikter, brottslighet och kriminellt våld	4
3. Betydelsen av civil personal i fredsuppdragen	6
4. Euro-atlantisk säkerhet och dess institutioner i en tid av förändring	8
Del II. Militärutgifter och upprustning 2009	
5. Militärutgifter	10
6. Vapenproduktion	12
7. Internationell vapenhandel	14
8. Världens kärnvapenarsenaler	16
Del III. Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning 2009	
9. Kärnvapenbegränsning och icke-spridning	17
10. Kemiska och biologiska material: reducering av säkerhetsrisker	18
11. Begränsning av konventionella vapen	19
12. Säkerhetsrelaterad exportkontroll	20
Bilagor	22

Översättning av sammanfattningen till svenska: Nenne Bodell

INLEDNING. UPPRUSTNING, RUSTNINGSKONTROLL OCH INTERNATIONELL SÄKERHET

BATES GILL

Som analyserna i *SIPRI Yearbook 2010* visar började 2009 för många i en anda av hoppfullhet genom den nya amerikanska administrationens tillträde. Dessutom fanns positiva tendenser i riktning mot rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Dessa resulterade också i att viktiga deklarationer antogs och i konkreta handlingar. Men året visade också hur svårt det är att göra framsteg när världen står inför så många utmaningar som den gör idag.

Den globala finanskrisen och lågkonjunkturen tycks ha haft mycket liten effekt på världens militärutgifter, vapenproduktion och vapenhandel. Sannolikt bidrog emellertid krisen till att underminera viljan och möjligheterna hos regeringar och internationella institutioner till att göra icke-militära investeringar för att möta de utmaningar och den osäkerhet som samhällen och individer världen över ställs inför.

SIPRI Yearbook 2010 skildrar en värld som står vid en kritisk vändpunkt. De väpnade konflikterna ändrar konstant karaktär och allt fler våldsmetoder och inblandade aktörer ger ökad instabilitet. Civila bidrag till fredsuppdragen behövs, men världssamfundet fortsätter att brottas med problemet att tillhandahålla dem. Samtidigt kämpar det euro-atlantiska samarbetet med att definiera sin nya roll och de nya

relationer som krävs för att möta hoten under kommande årtionden. Många av de utmaningar man står inför finns representerade i stor mängd i svårigheterna att stabilisera Afghanistan.

En fortsatt ökning av militärutgifter, vapenproduktion och vapenhandel är beroende av hur den globala finanskrisen avlöper och hur konflikterna i Afghanistan och Irak utvecklas. År 2010 kommer också att bli ett viktigt år för nedrustning och icke-spridning, där världen väntar sig framsteg för den bilaterala nedrustningen mellan Ryssland och USA. I samband med 2010 års översynskonferens av 1968 års Icke-spridningsfördrag kommer världen också att hoppas på framsteg på nedrustningsområdet och på hårdare kontroll av möjliga spridare av kärnvapen och därtill hörande teknologi, material och kunskap. Nedrustningskonferensen i Genève kommer att behöva inleda förhandlingar i enlighet med den arbetsplan som antogs 2009, bl a om ett förbud mot framställningen av klyvbart material för vapenändamål. Nya utmaningar när det gäller spridning av teknologier med dubbla användningsområden kräver också att världssamfundet utvecklar effektivare mekanismer som förhindrar att de utnyttjas felaktigt.

1. EN KÄRNVAPENFRI VÄRLD: FANTASI ELLER NÖDVÄNDIGHET?

JAMES E. GOODBY

Vid sitt möte i Reykjavik i oktober 1986 undertecknade Michail Gorbatsjov och Ronald Reagan ett förslag om att eliminera alla kärnvapen. Förslaget låg sedan i träda till januari 2007 och januari 2008 då George Schultz, Henry Kissinger, William Perry och Sam Nunn publicerade två artiklar. Artikel-författarna menade att världen befann sig i ett farligt läge och att svaret på det växande nukleära hotet måste bli ett oavbrutet arbete, steg för steg, och allvarligt menade åtaganden för att åstadkomma en kärnvapenfri värld.

Ryssland och USA har nu, genom att skriva under det nya START-fördraget, enats om att minska sina kärnvapenarsenaler. Det nya avtalet kan leda till ytterligare minskningar av de amerikanska och ryska kärnvapnen. Många analyser har gjorts i frågan, inkluderande förslag varierande mellan ett tusen och noll stridsspetsar. Verifikation är en viktig fråga men inte så besvärlig som den kan förefalla. Både Ryssland och USA har många års av verifikationserfarenhet av utplacerade operativa kärnstridsspetsar. Dessutom blir kontrollarbetet allt enklare ju närmare noll stridsspetsar man kommer.

Ett brett internationellt engagemang för att nå en kärnvapenfri värld är en nödvändig drivkraft för fortsatta amerikansk-ryska förhandlingar. Kärnvapenstaterna har ett stort antal

åtgärder att tillgå av vilka ett flertal kan vidtas utan dröjsmål. Däribland ett avtal om ett förbud mot framställningen av klyvbart material för vapenändamål.

Nukleär avskräckning kommer att kvarstå även om kärnvapen avlägsnas. Den kommer att finnas kvar genom fungerande nukleära laboratorier och kapacitet att, om nödvändigt, kunna producera kärnvapen. Det kommer att vara nödvändigt att upprätta avtal för att reglera detta.

Ett ökat politiskt samarbete mellan de permanenta medlemmarna av FN:s Säkerhetsråd är nödvändigt. Trots att Säkerhetsrådet tenderar att fokusera på kontrollfrågor, kommer en stor del av det faktiska arbetet med avlägsnandet att baseras på regionala åtgärder, speciellt i Mellanöstern, Nordostasien och i Sydasiern.

Hindren för undanröjandet av det nukleära hotet är främst politiska och inte tekniska eller militära. Inga naturlagar står i vägen.

2. VÄPNADE KONFLIKTER, BROTTSLIGHET OCH KRIMINELLT VÅLD

EKATERINA STEPANOVA

STÖRRE VÄPNADE KONFLIKTER 2009

Under 2009 pågick 17 större väpnade konflikter i 16 områden i världen.

	Konfliktområden
<i>Afrika</i>	Rwanda* ‡ Somalia↑ Sudan↓ Uganda* ‡
<i>Amerika</i>	Colombia↑ Peru↓ USA* ↑
<i>Asien</i>	Afghanistan↑ Filippinerna Filippinerna (Mindanao) Indien (Kashmir)↓ Myanmar (Karen-staten) Pakistan↑ Sri Lanka ('Tamil Eelam')
<i>Mellanöstern</i>	Irak↓ Israel (palestinska områdena) Turkiet (Kurdistan)*

Där konflikten rör ett geografiskt område är det omtvistade territoriet angivet i parentes efter landet. I alla andra fall rör konflikterna regeringsmakten.

* I dessa konflikter pågick stridigheter i andra områden än inom landet.

↑ Ökning av stridsrelaterade dödsfall jämfört med 2008.

↓ Minskning av stridsrelaterade dödsfall jämfört med 2008.

‡ Inaktiv konflikt, eller inte kategoriserad som "större" under 2008.

Av de större väpnade konflikterna som pågick under 2009 gällde endast 6 ett geografiskt område. Under 9 av de senaste 10 åren har konflikter över regeringsmakt varit fler än territoriella

Kriminella grupper med vinstsyfte som främsta motiv står för en stor del av våldet i konfliktområden. Icke-statliga väpnade gruppers ökande aktivitet inom den svarta ekonomin bidrar till att sudda ut gränserna mellan politiskt och kriminellt våld. De traditionella skillnaderna mellan militärpolitiska grupper som strider om kontroll över landområden eller regeringsmakt och kriminella aktörer som sätter illegala vinster främst blir allt mindre, speciellt i icke fungerande och misslyckade stater. Milis och andra lokala maktavare strider om makt och kontrollen över resurser och utnyttjar de möjligheter det osäkra läget och krigsekonomier ger.

På ett internationellt plan är kriminellt våld mycket mer spritt än organiserat politiskt våld. Den nedgång i antalet konflikter som världen sett sedan tidigt 1990-tal har inte lett till en motsvarande nedgång i antalet mord. Medan nivån för global brottslighet totalt sett ökar i en långsam takt, sågs under 2009 en anmärkningsvärd ökning av vissa typer av transnationell brottslighet, även i väpnade konflikter.

Den ökade piratverksamheten i Somalia visade att brottslig affärsverksamhet med hög profil i vissa konfliktområden kan få större internationella konsekvenser än själva konflikten. I Afghanistan spelar den illegala drogekonomin en stor roll på

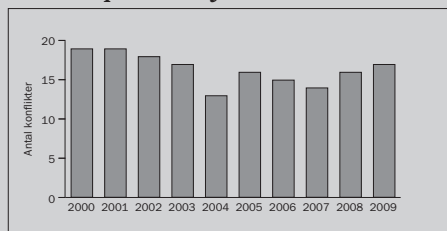

flera plan för både kriget och efterkrigssituationen. Den finansierar väpnade motståndsgupper och genererar samtidigt vinster till de flesta stora lokala militärpolitiska aktörerna, inklusive dem som stöder regeringen, och till kriminella nätverk för narkotikasmuggling. I sådana konfliktområden kan den organiserade brottsligheten och den svarta ekonomin bara bekämpas effektivt om staten har återfått grundläggande basfunktioner, som upprätthållandet av ett minimum av lag och ordning. Det visar varför bekämpandet av organiserad transnationell brottslighet inte bör skiljas från andra åtgärder för konfliktlösning. Högsta prioritet bör ges åt att återuppbygga eller utöka de statsfunktioner som är nödvändiga för att effektivt bekämpa organiserad brottslighet.

Det narkotikarelaterade våldet i Mexiko visar att omfattande kampanjer av kriminellt våld kan utgöra en lika stor fara för den mänskliga säkerheten som en väpnad konflikt. Detta gäller också när det inte finns någon konflikt om regeringsmakt eller geografiska områden. Sådant våld, ofta följt av ett intensivt brottsbekämpande våld från statens sida, borde utgöra en egen kategori i brotts- och konfliktanalyser. Mer generellt sett borde studier av organiserad brottslighet och kriminellt våld bli mer integrerade i de bredare analyserna av kollektivt organiserat väpnat våld både i konfliktområden och i samhället i stort.

konflikter. För sjuätte året i rad rapporterades ingen mellanstatlig konflikt. Under tioårsperioden 2000–2009 har endast 3 av totalt 30 större väpnade konflikter varit mellanstatliga.

Större väpnade konflikter 2000–2009

GLOBAL PEACE INDEX 2010

Globalt fredsindex är tänkt att fastställa vilka kulturella särdrag och institutioner som förknippas med stater som åtnjuter fred. Det rangordnar 149 stater efter deras relativa fredstillstånd genom att använda 23 indikatorer.

Rangordning	Land	Poäng
1	Nya Zeeland	1.188
2	Island	1.212
3	Japan	1.247
4	Österrike	1.290
5	Norge	1.322
10	Sverige	1.354
145	Pakistan	3.050
146	Sudan	3.125
147	Afghanistan	3.252
148	Somalia	3.390
149	Iraq	3.406

Uppgifterna är hämtade från bilaga 2A, 'Patterns of major armed conflicts, 2000–2009', av Lotta Harbom och Peter Wallensteen från *Uppsala Conflict Data Program (UCDP)*, och baseras på projektets databas, <<http://www.ucdp.uu.se/database/>>; och från bilaga 2B, 'The Global Peace Index 2010', av Tim Macintyre och Camilla Schippa från *Institute for Economics and Peace*.

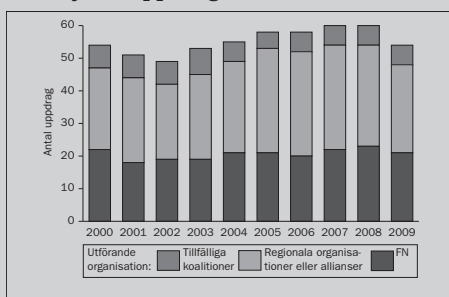
3. BETYDELSEN AV CIVIL PERSONAL I FREDSUPPDRAGEN

SHARON WIHARTA OCH STEPHANIE BLAIR

FREDSUPPDRAG 2009

Under 2009 pågick 54 multilaterala fredsoppdrag på 34 olika platser. Det totala antalet fredsoppdrag sjönk under året, efter att stadigt ha ökat under åren 2002 till 2008.

Antal fredsoppdrag 2000–2009

Regional fördelning av antal fredsoppdrag och personal 2009

	Antal uppdrag	Totalt antal personer
Afrika	16	85 562
Amerika	2	9 571
Asien	9	88 270
Europa	17	19 750
Mellanöstern	10	16 125
Totalt	54	219 278

Antalet personer som deltog i uppdragen uppgick i slutet av 2009 till 219 278 personer, en ökning med 16 % från 2008. Av deltagande personal var 89 % soldater och 11 % civil personal.

Civil personal spelar en allt större roll i dagens flerdimensionella och integrerade fredsbevarande och fredsbyggande uppdrag. Orsaken till det är att politiska, humanitära, militära och utvecklingsaktiviteter ofta sammansmälter i hjälpen till värdnationen att övergå från ett konflikttillstånd till en varaktig fred. FN:s och regionala organisationers civila uppdrag har ökat dramatiskt under de senaste fem åren. Samtidigt har det skett en nära nog fördubbling av civil personal i multilaterala fredsoppdrag världen över så att antalet nu överstiger 6 500.

Under 2009, lagom till 10-årsjubileet av den nyskapande Brahimi-rapporten, såg man också ett ökat intresse för uppdragens civila dimension. Rapporten var den första som pekade på betydelsen av civila inslag i FN:s fredsoppdrag för att uppnå större effektivitet. Trots att de civila inslagens omfattning sedan dess förstärkts genom en rad institutionella förnyelser (både internationellt och nationellt), är de nya framväxande strukturerna fortfarande inte sammansatta på bästa sätt och har inte tillräckliga resurser till sitt förfogande. Allvarigare är att det finns en brist på allmän förståelse för den civila personalens uppgifter. Dessutom omsätts inte alltid de institutionella idéerna i konkreta och genomförbara lösningar i fältarbetet. De utmaningar

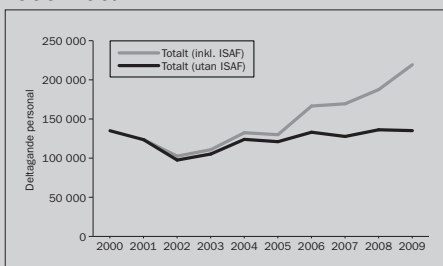

som kan uppkomma illustreras av FN-uppdraget i Sudan (UN Mission in Sudan, UNMIS) genom dess svårigheter att fylla och upprätthålla freds-uppdragets civila positioner. Det är också ett exempel på hur bristen på klara riktlinjer kan påverka uppdragets helhetsresultat.

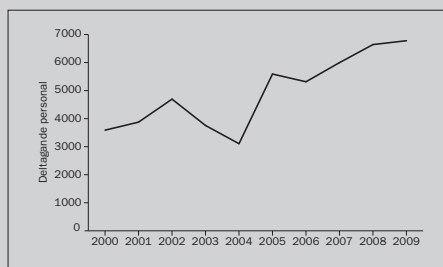
En ökning av den civila dimensionen ger en bredare agenda för uppdragen. Det gäller inte bara att snabbt skicka rätt slags expertis i nödvändigt antal. Det krävs också att man noga granskar de bredare strukturerna för freds-uppdragen och länkarna mellan finansiering av fredsoperationer samt rekrytering av dess personal. En kritisk analys av syfte och mål för varje civil funktion krävs också för att undvika dubbelarbete inom uppdraget.

Då inga nya uppdrag startades under 2009 beror ökningen av personal på truppförstärkningar av redan befintliga insatser, särskilt av den NATO-ledda internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF). ISAF var fortsatt det enskilt största fredsuppdraget, med 84 146 soldater, och var nästan fyra gånger större än det näst största uppdraget. Antalet soldater i ISAF översteg ensamt det totala antalet soldater i FN:s 12 fredsuppdrag (83 089 soldater).

Antal deltagande personal i fredsuppdrag 2000–2009

Antal civil personal i fredsuppdrag 2000–2009

Uppgifterna är hämtade från kapitel 3 och från bilaga 3A, 'Multilateral peace operations, 2009' av Kirsten Soder och Krister Karlsson, och baseras på SIPRI Multilateral Peace Operations Database, <<http://www.sipri.org/databases/pko/>>.

4. EURO-ATLANTISK SÄKERHET OCH DESS INSTITUTIONER I EN TID AV FÖRÄNDRING

ALYSON J. K. BAILES OCH ANDREW COTTEY

I ljuset av motgångarna i Afghanistan och i Irak, konflikten mellan Georgien och Ryssland och den globala finans-krisen, var de viktigaste aktörerna inom den euro-atlantiska gemenskapen (EU, Nato och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)) tvingade att omvärdera sina strategier och t o m sitt existensberättigande.

Under 2009, 60 år efter sitt grundande, stötte Nato på fortsatta politiska och militära problem i Afghanistan, och många röster höjdes som ifrågasatte det realistiska i alliansens mål för operationerna. Relationerna mellan Nato och Ryssland förbättrades något när organisationen i likhet med Barack Obama sökte ”rekonstruera” förbindelserna och lade planerna på en östlig utvidgning åt sidan. President Obamas planer för ett missilförsvar i Europa verkade också mindre provokativ för Ryssland än de tidigare, men förhållandet förblev på det hela taget skört. Nato inledde en debatt om att revidera sitt strategiska begrepp. Processen kommer att väcka svåra och avgörande frågor om alliansens grundläggande säkerhet, dess kärnvapendoktrin och dess nya uppgifter inom säkerhetsområdet.

EU gick försiktigt fram med sina utvidgningsplaner i västra Balkan och försökte återuppliva sin Grannskaps-politik gentemot de forna Sovjet-staterna. 2009 innebar 10-årsdagen av

den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP), men få framsteg kunde noteras för harmoniseringen av medlemsländernas militärutgifter och försvarsstrukturer. ESFP-insatser har utgjort betydelsefulla nischer, men utgör endast en liten del av EU:s samlade inverkan på säkerhetsläget. Lissabonfördraget som trädde i kraft i december 2009 skapade nya poster inom EU:s politiska ledarskap. Fördraget ger nya möjligheter till ”solidaritetsåtgärder” för att hjälpa medlemsstater i icke-militära kriser, men nationella beslut avgör hur mycket möjligheterna kommer att användas.

I november 2009 presenterade Ryssland ett färdigt utkast till det europeiska säkerhetsfördrag man först lagt fram 2008. Många västländer ser fördraget som ett försök att frysa de strategiska gränserna samtidigt som det tonar ner de principer för människorätt och reformer som OSSE står för. Intresse finns trots allt för ett mer pan-europeiskt förhållningssätt till säkerhetsfrågor och diskussioner förs i den sk Korfuprocessen, en informell dialog med ursprung i OSSE.

EU, Nato och OSSE måste dra lärdom av dagens skeenden, men också hitta ny kraft för att motivera sin existens. Flera av dagens säkerhetsutmaningar förutsätter internationellt samarbete och västvärlden måste alltmer inrikta sig på att arbeta med de nya stormakterna.

SIPRI:S DATABASER

SIPRI:s databaser, vilka utgör grunden för en stor del av institutets forskning och analyser, ses som den mest auktoritativa källan för grundläggande fakta om upprustning, nedrustning och säkerhet. Databaserna finns tillgängliga på Internet: <http://www.sipri.org/databases/>

Facts on International Relations and Security Trends (FIRST)

FIRST innehåller ett sammanlänkat system av databaser inom ämnen som har anknytning till internationella relationer och säkerhet. Dessa är sökbara genom ett integrerat sökgränssnitt.

SIPRI Multilateral Peace Operations Database

Databasen innehåller information om alla fredsuppdrag sedan 2000, både FN-ledda och andra. I de samlade uppgifterna ingår plats, startdatum för operationen och tidsram för uppdragets längd, mandat, deltagande länder, antal personer som deltar i uppdraget, kostnader och antalet dödsfall.

SIPRI Military Expenditure Database

I databasen finns enhetliga tidsserier för militärutgifterna i 172 länder sedan 1988. De möjliggör jämförelse av ländernas militärutgifter i lokal valuta i löpande priser, i amerikanska dollar i fasta priser och växelkurser samt som andel av bruttonationalprodukten (BNP).

SIPRI Arms Transfers Database

Denna databas visar alla internationella vapenöverföringar av större konventionella vapen sedan 1950 i sju kategorier. Databasen är den mest omfattande öppna källan för internationella vapenöverföringar.

SIPRI Arms Embargoes Database

Databasen innehåller information om alla multilaterala vapenembargon som införts sedan 1988.

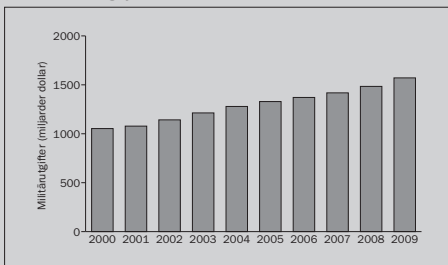

5. MILITÄRUTGIFTER

SAM PERLO-FREEMAN, OLAWALE ISMAIL OCH CARINA SOLMIRANO

MILITÄRUTGIFTER 2009

Militärutgifter 2000–2009

För att möjliggöra jämförelser är alla siffror i stapeldiagrammet angivna i amerikanska dollar till fasta (2008 års) priser och växelkurser.

Militärutgifter per region under 2009

Region	Militärutgifter (miljarder dollar)
Afrika	27.4
Afrika söder om Sahara	17.4
Nord Afrika	10.0
Amerika	738
Centralamerika och Karibien	5.6
Nordamerika	680
Sydamerika	51.8
Asien och Oceanien	276
Centralasien	..
Oceanien	20.4
Ostasien	210
Sydasien	44.0
Europa	386
Väst- och Centraleuropa	326
Östeuropa	60.0
Mellanöstern	103
Världen totalt	1 531

Militärutgifterna är angivna i löpande priser (2009).

Världens militärutgifter under 2009 uppskattas till 1531 miljarder dollar, en ökning med 6 % i reella termer sedan 2008 och med 49 % sedan 2000. Det motsvarar cirka 2,7 % av världens samlade bruttonationalprodukt (BNP). Förutom i Mellanöstern, sågs under 2009 betydande ökning av militärutgifterna i alla regioner i världen.

Den globala ekonomiska krisen hade föga inverkan på världens militärutgifter under 2009 eftersom de flesta stora ekonomier ökade sina offentliga utgifter för att motverka recessionen och därmed sköt upp minskningar av budgetunderskotten. Militärutgifterna utgjorde inte en stor del av de ekonomiska stimulanspaketen, men de skars inte heller ner. Nio av de 10 länderna med de högsta militära utgifterna ökade dessa under 2009. Några länder med små ekonomier och därmed mindre möjligheter att ha stora budgetunderskott skar dock ner sina militärutgifter.

Inkomster från naturtillgångar verkar till stor del ligga bakom de senaste årens ökande militärutgifter i många utvecklingsländer med snabbt ökande inkomster från olja och andra råvaror till följd av såväl pris- som produktionsökningar. Det kan leda till ökade militärutgifter för att skydda råvarutillgångarna från interna eller externa hot, samtidigt som inkomsterna ofta används till vapeninköp. De

fallande råvarupriserna under 2009 har dock i vissa fall inneburit en avmattning av denna trend.

Kriget i Afghanistan har visat sig alltmer kostsamt för många av de länder som bidrar med stor truppnärvaro, samtidigt har det också lett till debatt om hur militärutgifterna ska användas. Frågan gäller om medlen ska spenderas på materiel till de pågående konflikterna eller om de ska satsas på större vapensystem. I Storbritannien har en kombination av Afghanistan-kriget, stora budgetunderskott och överambitiösa materielprojekt spetsat till debatten.

De amerikanska militärutgifterna har fortsatt att stiga under Obama-administrationen, delvis beroende på det upptrappade kriget i Afghanistan. En ytterligare ökning av utgifterna är budgeterad för 2010 och försvarsbudgeten är undantagen från det allmänna utgiftsstoppet. Budgeten för 2010 innehåller en del omprioriteringar genom annullering av stora vapensystem och ökad fokus på IT och kommunikationsteknologi, men inga större strategiska förändringar.

Militärutgiftsmönstret i Afghanistan och Irak bestäms av behoven för återuppbyggnaden av ländernas militära styrkor efter den utländska invasionen i kombination med ett fortsatt behov av omfattande extern finansiering.

De 10 länder som hade de högsta militärutgifterna under 2009 stod för 75 % av världens samlade militärutgifter. Länderna har varit desamma under de senaste åren, men rangordningen dem emellan har förändrats. De europeiska länderna har en lägre rangordning än tidigare.

Länderna med de högsta militärutgifterna under 2009

Land	Militärutgifter (miljarder dollar)	Andel (%) av världens totala militärutgifter
1 USA	661	43
2 Kina	[100]	[6.6]
3 Frankrike	63.9	4.2
4 Storbritannien	58.3	3.8
5 Ryssland	[53.3]	[3.5]
6 Japan	51.0	3.3
7 Tyskland	45.6	3.0
8 Saudiarabien	41.3	2.7
9 Indien	36.3	2.4
10 Italien	35.8	2.3
Världen totalt	1 531	

[ ] = SIPRI:s beräkning. Militärutgifterna är angivna i löpande priser (2009).

SIPRI:s data om världens militärutgifter baseras på öppna, huvudsakligen officiella källor. De utgör en låg uppskattning, eftersom den verkliga militärutgiftsnivån med all säkerhet är högre, bland annat p g a ej inkluderade länder och utgiftskategorier. Trots detta är det SIPRI:s bedömning att dessa uppskattningar ger en någorlunda korrekt bild av de allmänna trenderna.

Uppgifterna är hämtade från bilaga 5A, 'Military expenditure data, 2000-2009', av Sam Perlo-Freeman, Olawale Ismail, Noel Kelly och Carina Solmirano och baseras på *SIPRI Military Expenditure Database*, <<http://www.sipri.org/databases/milex>>.

6. VAPENPRODUKTION

SUSAN T. JACKSON

SIPRI TOP 100

SIPRI Top 100 är en lista över de 100 största vapenproducerande företagen i världen (Kina undantaget), rangordnade efter deras vapenförsäljning.

De 10 största vapenproducerande företagen 2008

Företag (land/region)	Vapenförsäljning (miljoner dollar)	Vinst (miljoner dollar)
1 BAE Systems (Storbritannien)	32 420	3 250
2 Lockheed Martin	29 880	3 217
3 Boeing	29 200	2 672
4 Northrop Grumman	26 090	-1 262
5 General Dynamics	22 780	2 459
6 Raytheon	21 030	1 672
7 EADS (Västeuropa)	17 900	2 302
8 Finmeccanica (Italien)	13 240	996
9 L-3 Communications	12 160	949
10 Thales (Frankrike)	10 760	952

Företagen är amerikanska, om inte annat anges. Vinst avser hela företaget, dvs inklusive försäljning av icke-militära varor och tjänster.

Sedan 2003 har Almaz Antei tredubblat sin vapenförsäljning och nådde upp till 4,3 miljarder dollar under 2008. De kom därmed, som första ryska företag, in bland de tjugo största företagen. Efter BAE Systems förvärv av Tenix Defense Systems i början av året fanns inga australiska vapenproducerande företag kvar på *SIPRI Top 100* under 2008.

Vapenförsäljningen från de 100 största vapenproducerande företagen (*SIPRI Top 100*) fortsatte att öka under 2008. Försäljningen uppgick under året till 385 miljarder dollar, en ökning med 39 miljarder dollar. Top 100-listan dominerades även 2008 av företag med huvudkontor i USA. För första gången noterades dock ett företag med huvudkontor utanför USA för den största vapenförsäljningen, brittiska BAE Systems.

Tretton företag ökade sin vapenförsäljning med mer än en miljard dollar under 2008 och 23 företag ökade försäljningen med mer än 30 %. Endast sex företag på SIPRI:s Top 100-lista minskade sin vapenförsäljning under 2008. Två av dessa företag (franska SAFRAN och amerikanska Boeing) fick se en minskning av försäljningen med mer än en miljard dollar.

Krigen i Afghanistan och Irak påverkade fortsatt försäljningen av militärmateriel som t ex pansarfordon, obemannade luftfarkoster (UAV) och helikoptrar. Samtidigt ökade såväl försäljningen från militära tjänsteföretag som vapenförsäljningen från ryska företag till inhemska och utländska kunder.

Efter höga nivåer under det tidiga 2000-talet föll antalet stora transnationella förvärv och sammanslagningar inom vapenindustrin under 2009. Takten i de

brittiska uppköpen av amerikanska vapenproducerande företag avstannade. Inom amerikansk, israelisk och rysk vapenindustri sågs emellertid en högre konsolideringsgrad, samtidigt som de vapenproducerande företagens diversifiering mot säkerhetsindustrin fortsatte.

Trots att över ett år gått sedan den globala finanskrisen och lågkonjunkturen satte in, visar en första uppskattning att många vapenproducerande företags försäljning fortsatte att öka under 2009. Fortsatt höga nivåer av militära utgifter (speciellt i USA, som har de högsta militärutgifterna och är den största vapenproducenten), och de pågående krigen i Afghanistan och Irak kan delvis förklara ökningen. Dessutom skyddar den monopollänkande strukturen inom vapenindustrin (en följd av det starka band som finns mellan vapenproducenter och regeringar samt att industrin uppfattas som betydelsefull för den nationella säkerheten), mot omedelbara effekter av djupa lågkonjunkturer. Denna särställning avspeglar sig i fortsatt höga nivåer för vapenförsäljningen, höga vinster, stora volymer liggande beställningar och starka kassaflöden genererade från vapenproduktion.

Regionala och nationella andelar av vapenförsäljningen för företagen på SIPRI:s Top 100-lista under 2008

Region/land	Antal företag	Vapenförsäljning (miljarder dollar)
USA	44	229.9
Västeuropa	34	122.1
Ryssland	7	10.8
Japan	4	7.0
Israel	4	6.9
Indien	3	4.2
Sydkorea	2	1.8
Singapore	1	1.3
Kanada	1	0.7
Totalt	100	384.7

Siffrorna anger vapenförsäljningen har hänförs till land/region där huvudkontoren är placerade (och inkluderar också utländska dotterbolag), vilket innebär att de inte alltid avspeglar produktionen i respektive land eller region.

FÖRETAGSFÖRVÄRV INOM VAPENINDUSTRIEN 2008

Inga företagsförvärv med ett högre värde än en miljard dollar genomfördes under 2009, en minskning från fyra sådana förvärv under 2008.

De största företagsförvärven inom västeuropeisk och nordamerikansk vapenindustri under 2009

Uppköpande företag	Uppköpt företag	Affärens värde (miljoner dollar)
Precision Castparts Corp.	Carlton Forge Works	850
General Dynamics	Axsys Tech.	643
BAE Systems	BVT Surface Fleet	558
Goodrich Corp.	Atlantic Inertial Sy	375
Woodward Gov.	HR Textron	365

Uppgifterna är hämtade från kapitel 6, bilaga 6A, 'The SIPRI Top 100 arms producing companies, 2008', av Susan T. Jackson och SIPRI Arms Industry Network samt från bilaga 6B, 'Major arms industry acquisitions, 2009', av Susan T. Jackson.

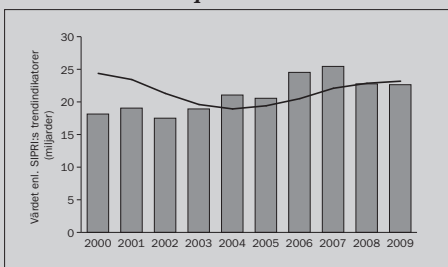

7. INTERNATIONELL VAPENHANDEL

PAUL HOLTOM, MARK BROMLEY, PIETER D. WEZEMAN OCH
SIEMON T. WEZEMAN

EXPORTÖRER OCH IMPORTÖRER AV STÖRRE KONVENTIONELLA VAPEN

*Trenden för överföringar av större
konventionella vapen 2000–2009*

Staplarna visar total volym per år. Kurvan visar genomsnittet under femårsperioder; punkterna satta sista året i varje period.

*De fem största exportörerna av större
konventionella vapen och deras mottagare
2005–2009*

Exportör	Andel av världens export (%)	Största importör (andel av leverantörens export)
USA	30	Sydkorea (14%) Israel (11%) Förenade Arabemiraten (11%)
Ryssland	23	Kina (35%) Indien (24%) Algeriet (11%)
Tyskland	11	Turkiet (14%) Grekland (13%) Sydafrika (12%)
Frankrike	8	Förenade Arabemiraten (25%) Singapore (21%) Grekland (12%)
Storbritannien	4	USA (23%) Indien (15%) Saudiarabien (10%)

Volymen av internationella överföringar av större konventionella vapen (inkluderar såväl vapenförsäljning som vapen givna som en del av militärt stöd) fortsätter att öka. Under perioden 2005–2009 var den årliga volymen av överföringar i snitt 22 % högre än under perioden 2000–2004.

USA och Ryssland var alltså de överlägset största exportörerna, följda av Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Dessa fem länder stod tillsammans för 76 % av alla registrerade leveranser under perioden 2005–2009. Sannolikt kommer inte USA:s och Rysslands dominerande position att utmanas inom den närmsta framtiden, men det finns ett växande antal andra rangens exportörländer.

Under perioden 2005–2009 var Asien och Oceanien de största mottagarregionerna, följda av Europa och Mellanöstern. Under samma period var Kina, Indien, Sydkorea, Förenade Arabemiraten och Grekland de största mottagarländerna av vapen.

Israel, Singapore och Algeriet återfanns inte bland de tio största vapenimportörerna under perioden 2000–2004, men hade 2005–2009 klättrat till sjätte, sjunde respektive nionde plats. Vapenförvärv gjorda under den senaste tiden av flera länder i Latinamerika, Mellanöstern, Nordafrika och Sydostasien visar på ett mönster av återupptagna vapenköp som

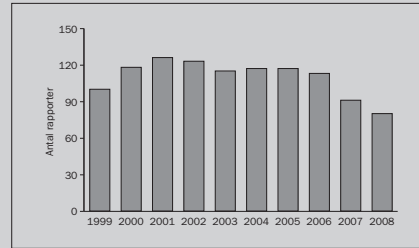

i förlängningen kan leda till en kapprustning i regionerna.

Det finns en viss oro över att de två regionala rivalerna Algeriet och Marocko är inbegripna i en ”kapprustning”. SIPRI:s data visar att den överväldigande delen av vapenleveranser till Nordafrika under perioden 2005–2009 gått till Algeriet. På senare år har emellertid Marocko lagt in stora beställningar på stridsflygplan, missiler och krigsfartyg. Trots att det är osannolikt att enbart dessa inköp kommer att leda till en konflikt, förbättrar de inte relationerna mellan de två länderna. Dessutom kommer de två ländernas vapenförvärv med stor sannolikhet att påverka Libyens importplaner.

Irak är fortsatt beroende av amerikanskt krigsmaterial för återuppbyggnaden av sina väpnade styrkor, men får också vapen från Ryssland, Ukraina, Ungern, Italien, Polen och Turkiet. Iraks ambitiösa anskaffningsplaner har påverkats av finanskrisen och sjunkande oljepriser. Tidtabellen för tillbakadragandet av de amerikanska trupperna från Irak gör ändå att det för världssamfundet känns angeläget att ge landet nödvändiga vapen och militär utrustning för att det ska kunna möta interna och externa säkerhetsbehov.

Rapportering till FN:s register över konventionella vapen 1999–2008

ÖPPENHET I VAPENHANDELN

Officiella och allmänt tillgängliga data över vapenhandeln är viktiga för att göra uppskattningar av länders export- och förvärvspolitik. Att publicera uppgifter om vapenförsäljningar och förvärv är emellertid känsliga frågor för nästan alla länder.

FN:s register över konventionella vapen är den enskilt viktigaste internationella mekanismen för att nå officiell öppenhet om sådana. De senaste årens nedåtgående trend för staters medverkan i FN:s register fortsatte under 2009. Den 31 december 2009 hade endast 79 länder inlämnat rapporter om sina vapenöverföringar för 2008.

Sedan det tidiga 1990-talet har ett ökande antal regeringar publicerat nationella rapporter om vapenexport. I januari 2010 hade 32 länder offentliggjort åtminstone en vapenexportrapport sedan 1990, och 28 länder hade gjort det sedan 2006.

Uppgifterna är hämtade från kapitel 7, bilaga 7A, 'The suppliers and recipients of major conventional weapons', av SIPRI Arms Transfers Programme, samt från bilaga 7B, 'Transparency in arms transfers', av Mark Bromley och Paul Holtom och baseras delvis på siffror från SIPRI Arms Transfers Database, <<http://www.sipri.org/databases/armstransfers/>>.

8. VÄRLDENS KÄRNVAPENARSENALER

SHANNON N. KILE, VITALY FEDCHENKO, BHARATH GOPALASWAMY OCH HANS M. KRISTENSEN

VÄRLDENS KÄRNVAPENARSENALER 2010

Land	Utplacerade strids-spetsar	Övriga strids-spetsar	Totalt
USA	2 468	7 100	9 600
Ryssland	4 630	7 300	12 000
Storbritannien	160	65	225
Frankrike	300	–	300
Kina	..	200	240
Indien	..	60–80	60–80
Pakistan	..	70–90	70–90
Israel	..	60	80
Totalt	7 560	14 900	22 600

Alla siffror är ungefärliga.

VÄRLDENS LAGER AV KLYVBART MATERIAL 2009

Världens totala lager av höganrikat uran uppgick 2009 till cirka 1370 ton (undantaget 227 ton som är färdiga att smältas ner). De militära lagren av separerat plutonium uppgick till cirka 255 ton och de civila lagren till 248 ton.

KÄRNVAPENPROV 1945–2009

I maj 2009 utförde Nordkorea vad som allmänt anses vara sitt andra kärnvapenprov. Det totala antalet registrerade kärnvapenprov sedan 1945 uppgick därmed till 2054.

Uppgifterna är hämtade från kapitel 8, bilaga 8A, 'Global stocks of fissile materials, 2009', av Alexander Glaser och Zia Mian från *International Panel on Fissile Materials*, vid Princetons universitet samt från bilaga 8B, 'Nuclear explosions, 1945–2009', av Vitaly Fedchenko.

I början av 2010 för fogade åtta stater över tillsammans mer än 7500 operativa kärnstridsspetsar. När alla stridsspetsar räknas in, d v s operativa stridsspetsar, stridsspetsar i reserv och lager samt de stridsspetsar som är avsedda att demonteras, förfogar staterna totalt över mer än 22 000 kärnstridsspetsar.

De fem kärnvapenstaterna (definierade enligt 1968 års Icke-spridningsfördrag), Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA, är alla i färd med att modernisera sina kärnvapensystem eller har uttalat sin avsikt att göra det. Ingen av dem verkar i nuläget vara villiga att överge sina kärnvapenarsenaler inom en överskådlig framtid.

Indien och Pakistan, vilka liksom Israel är "de facto kärnvapenstater", utanför Icke-spridningsfördraget, fortsätter att utveckla nya missilsystem med förmåga att bära kärnvapen. Samtidigt utökar de sin kapacitet att producera klyvbart material. Israel tycks avvakta utvecklingen av Irans nukleära program. Nordkorea tros ha framställt plutonium tillräckligt för ett litet antal kärnstridsspetsar, men det är dock oklart om landet innehar ett operativt vapen.

9. KÄRNVAPENBEGRÄNSNING OCH ICKE-SPRIDNING

SHANNON N. KILE

Försöken att främja nukleär nedrustning och icke-spridning tog ny fart under 2009. Ryssland och USA inledde formella förhandlingar om ett nytt bilateralt avtal för kärnvapenbegränsning vilket ska ersätta 1991 års Fördrag om nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (START I) och 2002 års Fördrag om nedskärningar av strategiska offensiva vapen (SORT). De huvudsakliga oenigheterna i förhandlingarna bestod i olika syn på förenklingar av verifikationsbestämmelserna och hur utplacerade kärnstridsspetsar ska räknas. De båda länderna misslyckades med att avsluta förhandlingarna innan START I-avtalet löpte ut i december 2009, men i april 2010 stod det nya avtalet färdigt. Det nya START-avtalet undertecknades i Prag den 8 april 2010. Det innehåller blygsamma ytterligare nedskärningar av de utplacerade amerikanska och ryska kärnstridsspetsarna och deras avfyringssystem.

Till den positiva utvecklingen under 2009 bidrog också att två fördrag gällande nya kärnvapenfria zoner, i Centralasien och i Afrika, trädde i kraft. I september 2009 röstade FN:s Säkerhetsråd enhälligt igenom en resolution om åtgärder för att främja nukleär nedrustning och icke-spridning samt att inrikta sig på hotet från nukleär terrorism. En skenbar framgång noterades också vid Nedrustnings-

konferensen i Genève då de 65 staterna, efter 12 års dödläge, enades om att inleda förhandlingar om ett avtal för ett förbud mot framställningen av klyvbart material för vapenändamål. Pakistan blockerade senare förhandlingarna genom sina reservationer i procedurfrågor.

Under 2009 gjordes få framsteg mot en lösning av de långvariga tvistefrågorna gällande Irans och Nordkoreas nukleära program, som varit i centrum för världssamfundets oro när det gäller kärnvapenspridningen. Denna oro ökade ytterligare efter Nordkoreas beslut att genomföra ett andra kärnvapenprov i maj 2009 och att återuppta sin produktion av vapenplutonium. Oenigheten över omfattningen och karaktären av Irans kärnvapenaktiviteter ökade under året genom avslöjandet att landet var i färd med att bygga en tidigare oredovisad anläggning för urananrikning. Det Internationella atomenergiorganet (IAEA) kritiserade i november Iran för att inte uppfylla sina åtaganden i enlighet med IAEA:s regler för kärnämneskontroll och att landet inte tillmötesgår de tidigare ställda kraven från IAEA och FN:s Säkerhetsråd att upphöra med all verksamhet relaterad till urananrikning.

10. KEMISKA OCH BIOLOGISKA MATERIAL: REDUCERING AV SÄKERHETSRISKER

JOHN HART OCH PETER CLEVESTIG

Under 2009 fortsatte stater på global, nationell och regional nivå att utveckla åtgärder för att förhindra och eliminera effekterna av ett olagligt användande av kemiska och biologiska ämnen. Parterna till 1972 års B-vapenkonvention och 1993 års C-vapenkonvention nådde viss framgång i sina försök att behålla fokus på att få alla världens stater att ansluta sig och att öka effekten av nationella lagar, inbegripet de som rör säkerheten för material med dubbla användningsområden.

Den amerikanska regeringen under Barack Obama presenterade i december 2009 sin länge emotsedda nya strategi för att möta hotet från biologiska vapen och bioterrorism. EU arbetade samtidigt på att utveckla en handlingsplan baserad på rekommendationer från en arbetsgrupp inom CBRN-området (kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära vapen).

Indien blev under året det tredje landet av dem som undertecknat 1993 års C-vapenkonvention som helt avslutade förstörelsen av sitt deklarerade innehav av kemiska vapen. Irak anslöt sig till konventionen och deklarerade innehav av kemiska vapen (vapen ärvda av den gamla regimen och förseglade av FN). Parterna till 1972 års B-vapenkonvention möttes 2009 för att diskutera utökat internationellt samarbete, assistans och utbyte inom

biovetenskap och besläktade teknologier för fredliga syften.

Säkerhetsanalytiker och regeringstjänstemän studerade beredskapen för att möta sjukdomsutbrott i samband med biologisk krigföring. Under 2009 fortsatte länderna att utveckla åtgärder för att licensiera och övervaka vetenskaplig forskning, kemisk industri och bioteknologi (inklusive företag som erbjuder syntetiska genprodukter), p g a de konsekvenser för säkerheten dessa aktiviteter kan ha.

En rad faktorer medverkar till att försvåra bedömningen av den hotbild som kan relateras till kemiska och biologiska vapen. En sådan är att den ökade kontrollen och tillsynen över kemiska och biologiska ämnen har inneburit att intresset minskat för traditionella statliga militära program, vilket lett till att handel med material och teknologier med dubbla användningsområden kommit i fokus. Därtill kommer ett otal osäkerhetsmoment som är mer allmänt relaterade till internationell handel. Alla dessa aspekter är viktiga för att kunna få en balanserad förståelse för den roll som hoten från kemiska och biologiska vapen spelar för internationell fred och säkerhet.

11. BEGRÄNSNING AV KONVENTIONELLA VAPEN

ZDZISLAW LACHOWSKI

Utsikterna för framsteg i begränsningen av konventionella vapen i Europa verkade under 2009 vara ljusare än under de närmast föregående åren. Detta var fallet trots att arbetet inom ramen för 1990 års Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget) legat vilande efter Rysslands beslut i december 2007 att på obestämd tid avbryta sitt deltagande. Som en del av Korfu-processen, ett brett forum för dialog om europeisk säkerhet, har rustningskontrollens betydelse för Europas säkerhet åter blivit erkänt av alla medlemsstater i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). På OSSE:s Ministerrådsmöte i Aten 2009 fastslog länderna att det är nödvändigt att övervinna det dödläge som sedan länge råder i de viktigaste processerna, CFE-fördraget och Wiendokumentet om säkerhets- och förtroendeskapande åtgärder. När det gäller säkerhet i en vidare mening insisterar Ryssland på att ett euro-atlantiskt toppmöte hålls med ett europeiskt säkerhetsfördrag som mål. Västländerna har reagerat på det ryska förslaget med försiktighet och återhållsamhet, och har ställt villkor på innehåll i och omfattning av ett eventuellt avtal för att ge sitt samtycke.

USA har startat en omfattande genomgång av sitt program för rustningskontroll. För att inleda samtal med NATO, europeiska partnerländer

och Ryssland om framtiden för CFE-processen utsågs i februari 2010 ett speciellt sändebud för konventionella styrkor i Europa.

Ytterligare åtgärder har vidtagits för att det regionala arbetet för rustningskontroll på västra Balkan ska bedrivas mer självständigt. När man i Europa söker skapa ökad säkerhet genom rustningskontroll försöker man möta både traditionella och nya hot och utmaningar. OSSE strävar efter att motverka flerdimensionella hot, som i en ökande grad är av icke-statlig natur. Medan de normgivande aktiviteterna minskat, är den praktiska hjälp som ges till OSSE:s medlemmar vid genomförandet av olika projekt fortfarande en viktig del i förbättringen av säkerhet och stabilitet i OSSE-regionen.

Försöken att begränsa ”inhumana vapen” fortsatte under 2009, fast med mindre kraft än under 2008 års Osloprocess om ett förbud för klusterammunition. ”Gräsrotsprocesser” och konventioner, liksom traditionella mellanstatliga fördrag och protokoll, tävlar sinsemellan, men har också en ömsesidig moralisk påverkan när de försöker angripa problemen med mänskligt lidande och med att förbättra levnadsvillkoren i såväl konflikt-drabbade områden som världen i stort.

12. SÄKERHETSRELATERAD EXPORTKONTROLL

SIBYLLE BAUER OCH IVANA MIČIĆ

MULTILATERALA VAPENEMBARGON 2009

Under 2009, fanns 29 tvingande multilaterala vapenembargon i kraft, riktade mot totalt 17 mål, bestående av regeringar, icke-statliga styrkor och internationella nätverk. Tolv embargon var införda av FN, 16 av EU och 1 av Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap (ECOWAS).

För första gången sedan 2006 utfärdade FN:s Säkerhetsråd under 2009 ett nytt vapenembargo, mot Eritrea. FN utvidgade det existerande vapenembargot mot Nordkorea och hävde sitt vapenembargo mot regeringen i Liberia.

Nio av EU:s 16 vapenembargon är direkta tillämpningar av FN:s vapenembargon. Två av EU:s vapenembargon skiljde sig från FN:s i räckvidd och omfattning medan fem inte hade någon motsvarighet i FN. EU införde ett nytt vapenembargo mot Guinea under 2009 och avskaffade sitt vapenembargo mot Uzbekistan. ECOWAS införde ett nytt vapenembargo mot Guinea.

Precis som under tidigare år noterades under 2009 flera brott mot FN:s vapenembargon. Som ett exempel kan nämnas de fraktinspektioner som ledde till avslöjandet av brotten mot FN:s embargo beträffande vapenexport från Iran och Nordkorea.

Mångfalden av aktörer inblandade i affärer med spridningskänsligt material och deras inneboende komplexitet kräver anpassningar, inte bara av begrepp och språk, utan också av lagar samt regler för att ge licenser och tillämpa lagarna. Tyngdpunkten vid icke-spridningsinsatser har flyttats från den faktiska transporten av gods till analyser av vilka element i affärerna som borde kontrolleras. Denna utveckling innebär stora utmaningar, men skapar också möjligheter för internationellt samarbete.

Stater möts i olika fora för diskussioner om hur man bäst upprätthåller effektiv exportkontroll för ämnen som kan användas i kärnvapen, i kemiska och biologiska vapen samt för avfyringssystem för missiler. De viktigaste exportkontrollorganen är: Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR), Nuclear Suppliers Group (NSG) samt Wassenaararrangemanget (WA).

Inom alla dessa organ har immateriell överföring av teknologi, verkställighet och påföljder, de bästa och mest beprövade metoderna för effektiv exportkontroll samt medverkan av länder utanför exportkontrollregimerna diskuterats. På senare tid har också EU ökat sitt samarbete med länder utanför unionen genom arbete med program för tekniskt bistånd.

Under 2009 antog EU en uppdaterad och förstärkt version av 2000 års Förordning om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Det uppdaterade dokumentet innehåller regler som gäller för hela EU för förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden som kan vara avsedda att användas tillsammans med massförstörelsevapen och deras avfyringssystem. Ett nytt direktiv för att underlätta rörligheten av försvarsmateriel inom EU trädde i kraft under 2009.

Multilaterala vapenembargon i kraft 2009

FN:s vapenembargon

al-Qaida, Talibanerna och individer och grupper associerade med dem
Demokratiska Republiken Kongo, DRK (icke-statliga trupper)
Elfenbenskusten
Eritrea
Irak (icke-statliga trupper)
Iran (teknologi för kärnvapen-avfyringssystem)
Libanon (icke-statliga trupper)
Liberia (icke-statliga trupper)
Nordkorea
Sierra Leone (icke-statliga trupper)
Somalia
Sudan (Darfur)

EU:s vapenembargon

al-Qaida, Talibanerna och individer och grupper associerade med dem
Demokratiska Republiken Kongo, DRK (icke-statliga trupper)
Elfenbenskusten
Guinea
Irak (icke-statliga trupper)
Iran
Kina
Libanon (icke-statliga trupper)
Liberia
Myanmar
Nordkorea
Sierra Leone (icke-statliga trupper)
Somalia
Sudan
Uzbekistan
Zimbabwe

Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskaps (ECOWAS) vapenembargon

Guinea

Uppgifterna är hämtade från bilaga 12A, 'Multilateral arms embargoes, 2009', av Pieter D. Wezeman och Noel Kelly.

BILAGOR

NENNE BODELL

Bilaga A, *'Arms control and disarmament agreements'*, innehåller sammanfattningar av multilaterala och bilaterala fördrag, konventioner, protokoll och avtal som rör rustningskontroll och nedrustning samt förteckningar över stater som undertecknat eller är parter till avtalen.

Bilaga B, *'International security cooperation bodies'*, innehåller beskrivningar av de viktigaste internationella organen som verkar för säkerhet, stabilitet, fred och rustningskontroll samt förteckningar över deras medlemmar alternativt deltagare.

Bilaga C, *'Chronology 2009'*, innehåller en kronologi över årets viktigaste händelser inom upprustning, nedrustning och säkerhetspolitik.

Fördrag och avtal januari 2010

- 1925 Protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel (Genèveprotokollet)
- 1948 Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folk mord (*genocide*)
- 1949 Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i väpnade konflikter och 1977 års Protokoll I och II
- 1959 Antarktisfördraget om förbud mot militarisering av Antarktis

- 1963 Fördrag om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, yttre rymden och under vattnet (Partiella provstoppsfördraget)
- 1967 Fördrag om principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Yttre rymdfördraget)
- 1967 Tlatelolco-fördraget om en kärnvapenfri zon i Latinamerika och Karibien
- 1968 Fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (Icke-spridningsfördraget)
- 1971 Fördrag om förbud mot placering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen på havsbotten och i dennas underlag (Havsbottenfördraget)
- 1972 Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (B-vapenkonventionen)
- 1974 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar
- 1976 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar för fredliga ändamål
- 1977 Konvention om förbud mot militär eller annan fientlig användning av miljöförändrande teknik

- 1980 Konvention om fysiskt skydd av kärnämne
- 1981 Konvention om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (Konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen)
- 1985 Fördrag om en kärnvapenfri zon i södra Stillahavsområdet (Rarotongafördraget)
- 1987 Fördrag om eliminering av markbaserade missiler med räckvidden 500-5 500 km (INF-fördraget)
- 1990 Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget)
- 1992 Fördraget om observationsflygningar (Open Skies-fördraget)
- 1992 CFE-1A-avtalet om begränsning av trupper i Europa
- 1993 Konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen)
- 1995 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Sydostasien (Bangkok-fördraget)
- 1996 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Afrika (Pelindaba-fördraget)
- 1996 Avtal om subregional rustningsbegränsning (Florens-avtalet)
- 1997 Inter-amerikanska konventionen om olaglig tillverkning och handel med handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 1997 Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppinor) samt om deras förstöring (Ottawa-konventionen)
- 1999 Inter-amerikanska konventionen om öppenhet i anskaffning av konventionella vapen
- 1999 Wien-dokumentet om förtroende- och säkerhetskapande åtgärder
- 2002 Fördraget om nedskärningar av strategiska offensiva vapen (SORT)
- 2006 ECOWAS-konventionen om handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 2006 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Centralasien (Semipalatinsk-fördraget)
- Övriga fördrag och avtal – som ej trätt i kraft januari 2010**
- 1972 Fördrag om begränsning av antiballistiska missilsystem (ABM-fördraget)
- 1991 Fördrag om nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (START I)
- 1993 Fördrag om vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (START II)
- 1996 Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT)
- 1999 Avtalet om anpassning av 1990 års CFE-fördrag
- 2008 Konventionen om klusterammunition
- 2010 Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START)

NYA SIPRI-PUBLIKATIONER

China and Nuclear Arms Control: Current Positions and Future Policies

SIPRI Insights on Peace and Security no. 2010/4

Bates Gill

SIPRI, april 2010

End-user Certificates: Improving Standards to Prevent Diversion

SIPRI Insights on Peace and Security no. 2010/3

Mark Bromley och Hugh Griffiths

SIPRI, mars 2010

China Prepares for an Ice-free Arctic

SIPRI Insights on Peace and Security no. 2010/2

Linda Jakobson

SIPRI, mars 2010

Demilitarizing mining areas in the Democratic Republic of the Congo: the case of northern Katanga Province

SIPRI Insights on Peace and Security no. 2010/1

Ruben de Koning

SIPRI, januari 2010

China's Expanding Role in Peacekeeping: Prospects and Policy Implications

SIPRI Policy Paper no. 25

Bates Gill och Chin-hao Huang

SIPRI, november 2009

Handbook of Applied Biosecurity for Life Science Laboratories

Peter Clevestig

SIPRI, juni 2009

Air Transport and Destabilizing Commodity Flows

Hugh Griffiths och Mark Bromley

SIPRI Policy Paper no. 24

SIPRI, maj 2009

Enforcing European Union Law on Exports of Dual-Use Goods

SIPRI Research Report No. 24

Anna Wetter

Oxford University Press, 2009

Mer information om alla SIPRI-publikationer finns på Internet: <<http://books.sipri.org/>>.

BESTÄLLNINGSPÅSÄTTNING

SIPRI Yearbook 2010: Armaments, Disarmament and International Security

Publicerad av Oxford University Press, 2010

ISBN 978-0-19-958112-2-8 (inb.), 580 sidor, £100/\$185

Vid köp av den tryckta volymen erhålls även tillgång till den elektroniska versionen.

SIPRI Yearbook 2010 kan köpas i bokhandeln eller beställas direkt från Oxford University Press via denna webbadress: <<http://www.oup.co.uk/>>

Telefonbeställningar +44 1536-741 017

Fax +44 1536-454 518

E-postbeställningar book.orders@oup.co.uk

Mer information finns på Internet: <<http://www.sipri.org/yearbook/>>

Översättningar

SIPRI Yearbook 2010 kommer att översättas till:

- arabiska av Centre for Arab Unity Studies (CAUS) i Beirut, <<http://www.caus.org.lb/>>
- kinesiska av China Arms Control And Disarmament Association (CACDA) i Beijing, <<http://www.cacda.org.cn/>>
- ryska av Institute of World Economy and International Relations (IMEMO) i Moskva, <<http://www.imemo.ru/>>
- ukrainska av Ukrainian Centre for Economic and Political Studies (UCEPS, Razumkov Centre) i Kiev, <<http://www.uceps.org/>>

Kontakta respektive organisation för mer information.

SIPRI YEARBOOK 2010

Armaments, Disarmament and International Security

SIPRI Yearbook beskriver och analyserar utvecklingen inom ämnena

- Säkerhet och konflikter
- Militärutgifter och upprustning
- Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning

Detta häfte sammanfattar kapitlen i 2010 års årsbok

- en kärnvapenfri värld
- väpnade konflikter
- fredsbevarande
- euro-atlantisk säkerhet
- militärutgifter
- vapenproduktion
- internationell vapenhandel
- världens kärnvapenarsenaler
- kärnvapenbegränsning och icke-spridning
- kontroll av kemiska och biologiska material
- begränsning av konventionella vapen
- exportkontroll
- multilaterala vapenembargon

Årsboken innehåller även bilagor med fördrag och avtal om rustningskontroll och nedrustning, beskrivningar av de viktigaste internationella organen som verkar för säkerhet, stabilitet, fred och rustningskontroll samt en kronologi över det gångna årets händelser inom upprustning, nedrustning och säkerhetspolitik.